

MUZIKA “DRUGIH” U PRAKTIČNOJ NASTAVI ETNOMUZIKOLOGIJE NA AKADEMIJI UMETNOSTI U NOVOM SADU¹

Vesna Ivkov

Abstrakt: Vokalno, instrumentalno izvođenje tradicionalnih melodija, kao i narodni ples predstavljaju uže stručne praktične segmente nastave studijskog programa Etnomuzikologija, odnosno istoimenog nastavnog predmeta kao i predmeta Etnokoreologija. Realizovani javni nastupi studenata Etnomuzikologije Akademije umetnosti u Novom Sadu, kao i sabrana mišljenja studenata o ličnom sakupljanju, proučavanju, učenju i interpretiranju melodija i igara iz muzičke tradicije drugih naroda i područja, stvaraju jasnu sliku o dokumentarnom, edukativnom, interkulturalnom potencijalu etnomuzikologije kao nauke.

Ključne reči: etnomuzikologija; učenje; praksa; studenti; ispitanici.

Uvod

Zbog velike nesrazmere između bogate umetničke tradicije i baštine, nekadašnjeg razućenog kulturnog života i sporog priliva umetnika sa visokim obrazovanjem u institucije kulture, javljala su se mišljenja da je umetnička visoka škola veoma

1

Ovaj rad predstavlja deo projekta pod nazivom *Muzička i igrčka tradicija multietničke i multikulturalne Srbije* (broj 177024) Fakulteta muzičke umetnosti Univerziteta umetnosti u Beogradu pod pokroviteljstvom Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije i deo projekta pod nazivom *Kulturološki identiteti umetničke produkcije Akademije umetnosti Univerziteta u Novom Sadu – arhiviranje i analitičko predstavljanje građe i tradicije* (broj 142-451-2101/2019-01), u okviru Akademije umetnosti Univerziteta u Novom Sadu, čiju realizaciju finansira Pokrajinski sekretarijat za visoko obrazovanje i naučnoistraživačku delatnost.

potrebna Novom Sadu i Vojvodini uopšte. Tu nesrazmeru je donekle ublažavalo delovanje isturenog odeljenja beogradske Muzičke akademije u Novom Sadu. Skupština Socijalističke Autonomne Pokrajine Vojvodine je 22. aprila 1974. godine donela odluku o osnivanju Akademije umetnosti sa muzičkim, likovnim i dramskim odsekom (Todorović, 2008, 24). Nepune dve decenije nakon početka rada Akademije umetnosti Univerziteta u Novom Sadu, tačnije 1993. godine, u okviru te institucije osnovana je Podgrupa za etnomuzikologiju pri Odseku muzičke umetnosti. Inicijativa za osnivanje ove podgrupe potekla je od strane prof. dr Dragoslava Devića (1925–2017), prvog nastavnika za predmet Muzički folklor na Akademiji umetnosti u Novom Sadu, a ovu ideju je svesrdno podržao tadašnji dekan ove visokoškolske ustanove, prof. Nenad Ostojić (1943; Fracile, 2013, 3).

Iskustva na Akademiji umetnosti u Novom Sadu

Od samog osnivanja Podgrupe za Etnomuzikologiju 1993. godine, pored kolokvijuma, deo predispitnih obaveza predstavlja pisanje seminarskog rada. "Cilj i svrha pisanja seminarskog rada je da student, uz korišćenje dodatne literature kao i elementa naučno-istraživačkog rada, samostalno ili uz konsultacije sa predmetnim profesorom, dođe do određenih saznanja iz materije sa kojom se upoznaje, koju proučava i čija dostignuća i vrednosti usvaja tokom studija." (Константиновић, 2009, 25)

"Pošto studenti etnomuzikologije Akademije umetnosti u Novom Sadu nastavu pohađaju u malim grupama, profesoru ili asistentu nije teško da prepozna interesovanje i afinitet svakog studenta pojedinačno i na taj način se student prve godine osnovnih studija od strane profesora usmerava ka odabiru odgovarajuće teme, dok studenti kasnijih godina studija sami predlažu temu seminarskog odnosno master rada. Između ostalog, pre definisanja teme seminarskog i diplomskog rada bitno je da mentor ima saznanja o tome kojoj nacionalnoj zajednici pripada student, koje jezike govori, da li potiče iz seoske ili gradske sredine, koji instrument svira, da li u porodici ima ili u okviru zajednice poznaje pojedine izvođače tradicionalne muzike. Ovi podaci su bitni upravo zato što jedan

od navedenih elemenata može biti putokaz pri odabiru teme. Od perioda osnivanja studijskog programa Etnomuzikologija na Akademiji umetnosti u Novom Sadu do početka 21. veka, tematsku okosnicu seminarskih radova činili su vokalna i instrumentalna tradicionalna muzika Srba, Bunjevaca, Jevreja i Rumuna, a u kasnijem periodu vokalna, instrumentalna, vokalno-instrumentalna i orska tradicija Srba, Mađara, Rumuna, Slovaka, Rusina, Makedonaca, Ukrajinaca, Roma, Hrvata, pa i Indijanaca s američkog područja. Današnji seminarski i diplomski radovi uglavnom imaju fenomenološku osnovu, sociološku i antropološku orijentaciju, ili pedagošku smernicu, a istraživački izazov predstavljaju gotovo svi žanrovi muzike inspirisani narodnim melodijama, od uličnog sviranja do scenskog izvođenja.” (Ивков, 2018, 215)

Na prelasku dva veka, tradicionalno pevanje postaje fakultativna aktivnost koju je organizovala asist. mr Dragica Panić Kašanski (1961) u okviru glavnog predmeta za studente etnomuzikologije. Od 2002. godine isto delovanje nastavila je asist. pripravnik Vesna Ivkov (1976), koja intenzivnije uvodi i sviranje tradicionalnih instrumenata kao i vokalno, instrumentalno i vokalno-instrumentalno izvođenje melodija iz muzičke tradicije Srba i melodija iz muzičke baštine nacionalnih zajednica u Vojvodini. Na predlog Vesne Ivkov, prof. dr Nice Fracile (1952) je inicirao uvođenje tradicionalnog pevanja u sklop glavnog predmeta. Sa ciljem obogaćivanja palete stručnih predmeta studijskog programa Etnomuzikologija Akademije umetnosti u Novom Sadu, u okvir glavnog predmeta, 2005. godine uvedeno je Tradicionalno pevanje, koje je predavala asist. Vesna Ivkov, a 2006. godine Tradicionalno sviranje, koje je predavala sar. Jelena Dabić (1982), a kasnije je rad sa studentima preuzeo sar. Vladimir Dabić (1986). Svojevremenim uvođenjem predmeta Etnokoreologija u studijski program Etnomuzikologija, koji predaje prof. dr Seleno Rakočević (1971) i asist. Vesna Karin (1981), stečeni su uslovi da, pored tradicionalnog pevanja i sviranja, na koncertima studenata Etnomuzikologije bude zastupljen i tradicionalni ples.

Umetnička produkcija Akademije umetnosti na godišnjem nivou podrazumeva izvođenje preko stotinu umetničkih događaja – koncerata muzike različitih žanrova, dramskih predstava, organizaciju festivalskih okupljanja teatarskih

trupa, kratkih video formi, izložbi, prezentacija, Otvorenih katedri, studentskih festivala, stručnih predavanja i drugih aktivnosti. Iz tog razloga učesnici projekta *Kulturološki identiteti umetničke produkcije Akademije umetnosti Univerziteta u Novom Sadu – arhiviranje i analitičko predstavljanje građe i tradicije*, iz vizura svojih ekspertiza muzičke, dramske ili likovne umetnosti od 2016. godine sakupljaju dostupnu građu iz javnih biblioteka i arhiva ili privatnih kolekcija i na adekvatan način naučnom aparaturom predstavljaju javnosti umetničke rezultate različitih manifestacija i umetničkih tela ove institucije.² Radi bližeg predstavljanja koncertnih aktivnosti studenata Etnomuzikologije Akademije umetnosti u Novom Sadu³ ovom prilikom će biti sagledani programi nastupa u periodu od 2006–2015. godine, sa osvrtom na vrstu izvođenja i teritorijalno poreklo melodija.

U pogledu muzičkog repertoara u maju 2006. godine bile su zastupljene melodije iz Vojvodine (6), Kosova i Metohije (2), ostalih delova Srbije (9), Bosne i Hercegovine (5), Makedonije (3), Rumunije (1), Slovačke (1), Hrvatske (1). Naredne 2007. godine, u junu, izvedeno je 8 melodija iz Vojvodine, 1 sa Kosova i Metohije, 10 iz ostalih delova Srbije, 4 iz Hrvatske, 3 iz Bosne i Hercegovine, 2 iz Makedonije, 1 iz Bugarske. Ukupno 8 melodija iz Vojvodine, 1 sa Kosova i Metohije, 10 iz ostalih delova Srbije, 4 iz Bosne i Hercegovine, 3 iz Hrvatske, po 1 iz Belorusije, Rumunije, Bugarske i Makedonije i 1 komponovana u narodnom duhu, izvedene su juna 2008. godine. Od ukupno 23 melodije, juna 2009. godine je iz Vojvodine izvedeno 7, iz ostalih krajeva Srbije 13, iz Bosne i Hercegovine 2, iz Makedonije 1 melodija. Prilikom održavanja koncerta u februaru 2010. godine, delom je ponovljen repertoar iz 2009, a dodate su i novonaučene melodije. Ukupan repertoar čine melodije iz Vojvodine (3), Kosova i Metohije (1), ostalih krajeva Srbije

2

Informacije o članovima i opisu projekta vidjeti u: Prodanov, 2016.

3

Izvođački ansambl čine studenti svih godina i nivoa studija etnomuzikologije na Akademiji umetnosti u Novom Sadu. Zastupljeno je solističko i grupno muziciranje (tamburaški orkestar i ansambl heterogenog sastava), odnosno vokalno, instrumentalno, vokalno-instrumentalno i plesno izvođenje.

(4), Bosne i Hercegovine (1), Makedonije (1) i Hrvatske (1), kao i jedna melodija komponovana u narodnom duhu. U maju iste godine izvođački repertoar su činile melodije iz Vojvodine (5), sa Kosova i Metohije (4), ostalih delova Srbije (12), Bosne i Hercegovine (3), melodije komponovane u narodnom duhu (3) i po 1 iz Makedonije, Rumunije i Hrvatske. Iste godine, prilikom održavanja koncerta u Staroj Pazovi (jun 2010), izveden je skoro istovetan repertoar sa koncerta u maju, s tim što su 3 melodije iz Vojvodine bile u izvođenju članova Kulturno-umetničkog društva *Branko Radičević* iz Stare Pazove. Prema programu koncerta juna 2011. godine najviše melodija je izvedeno iz Srbije (13), od toga 3 iz Vojvodine, 2 sa Kosova i Metohije i 8 iz ostalih delova Srbije, potom 3 komponovane u narodnom duhu, 3 iz Makedonije, 2 iz Crne Gore, 2 iz Hrvatske, po 1 iz Mađarske, Bosne i Hercegovine i Rumunije. Od ukupno 27 melodija koje su izvedene na koncertu u junu 2012. godine, 11 je iz Vojvodine, 11 iz ostalih delova Srbije, 2 su komponovane u narodnom duhu, 2 su iz Makedonije i 2 iz Bosne i Hercegovine. Prilikom koncertnog nastupa u novembru 2012. godine repertoar je delimično ponovljen, a delimično nov u odnosu na repertoar koncerta priređenog sredinom iste godine i sačinjavalo ga je 6 melodija iz Vojvodine, 2 iz ostalih delova Srbije, 2 komponovane u narodnom duhu i 1 iz Bosne i Hercegovine. Od ukupno 28 melodija koje su izvedene na koncertu u maju 2013. godine, 9 je iz Vojvodine, 1 sa Kosova i Metohije, 8 iz ostalih krajeva Srbije, 5 iz Bosne i Hercegovine, po 1 iz Rusije, Hrvatske, Mađarske, Turske i 1 komponovana u narodnom duhu. Prilikom nastupa studenata u novembru 2013. godine izvedene su po 1 melodija iz Srbije, Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Za koncertno izvođenje aprila 2014. godine pripremljeno je 12 melodija, od kojih su 3 iz Vojvodine, 2 iz drugih krajeva Srbije, 4 iz Bosne i Hercegovine, po 1 iz Hrvatske i Mađarske, kao i 1 komponovana u narodnom duhu. Pri koncertnom izvođenju juna 2015. godine bilo je zastupljeno 29 melodija, od kojih su 12 iz Vojvodine, 3 iz drugih krajeva Srbije, 3 iz Bosne i Hercegovine, 3 iz Hrvatske, 3 komponovane u narodnom duhu, 2 iz Makedonije, 2 iz Rumunije, 1 iz Slovačke.

Prema vrsti izvođenja 2006. godine je najviše melodija izvedeno na vokalni način (18), potom na instrumentalni (6) i vokalno instrumentalni (3). Naredne godine je slična situacija, na vokalni

način je izvedeno 16 melodija, na instrumentalni 11 i vokalno-instrumentalni 2 melodije. Na koncertima 2008. godine evidentno je najviše vokalnih, a potom sledi zastupljenost instrumentalnih i vokalno-instrumentalnih načina izvođenja. Od ukupno 23 melodije, 2009. godine je na vokalni način izvedeno 15, a na instrumentalni i vokalno-instrumentalni način po 4 melodije. U februaru 2010. godine ukupno 6 melodija izvedeno je na vokalni način, po 3 na instrumentalni, odnosno vokalno-instrumentalni način. U maju 2010. godine na instrumentalni način je izvedeno 12 melodija, na vokalni 9, uz igru uz pevanje/sviranje 5 i na vokalno-instrumentalni način 4. U junu mesecu izvedeno je 12 melodija na instrumentalni način, 10 na vokalni, 5 uz igru uz pevanje/sviranje i 4 na vokalno-instrumentalni način. Prema programu koncerta i 2011. godine je izvedeno najviše melodija na vokalni način (15), potom na instrumentalni (8), a bile su zastupljene i 2 igre. Od ukupno 27 melodija koje su izvedene na koncertu u junu 2012. godine, 15 je na vokalni način, 5 na instrumentalni, bilo je zastupljeno 5 igara uz pesmu i svirku, a bilo je i 2 izvođenja melodija na vokalno-instrumentalni način. Prilikom koncertnog nastupa u novembru 2012. godine 4 melodije je izvedeno na vokalni, 3 na instrumentalni, 3 na vokalno-instrumentalni način, a bila je zastupljena i 1 igra uz instrumentalnu pratnju. Od ukupno 28 melodija koje su interpretirane na koncertu u maju 2013. godine, 12 je izvedeno na vokalni način, 7 je igara uz pevanje ili svirku, 5 je izvedeno na instrumentalni i 4 na vokalno-instrumentalni način. Prilikom nastupa studenata u novembru 2013. godine ukupno 3 melodije su izvedene na vokalni način. Za koncertno izvođenje 2014. godine pripremljeno je 12 melodija, od kojih su 7 izvedene na vokalni, 4 na instrumentalni i 1 na vokalno-instrumentalni način. Na koncertnom nastupu 2015. godine bilo je zastupljeno 29 melodija, od kojih je 16 izvedeno na vokalni, 8 na instrumentalni, 2 na vokalno-instrumentalni način, a 2 su bile melodije za ples.

U programima koncerata studenata Etnomuzikologije Akademije umetnosti u Novom Sadu najviše je zastupljeno vokalnih, instrumentalnih i melodija za ples sa prostora Srbije, a u pogledu vrste dominira vokalno izvođenje.

Većina navedenih koncerata realizovana je u Multimedijalnom centru Akademije umetnosti u Novom Sadu, dok su pojedini

održani u *Zmaj Jovinoj* gimnaziji, zgradi vojvođanske vlade, na Filozofskom fakultetu, u Domu kulture u Staroj Pazovi. U određenim prilikama, pored studenata Etnomuzikologije Akademije umetnosti nastupali su gosti: studenti muzike sa Kosova, pojedini izvođači članovi Akademskog društva za negovanje muzike *Gusle* iz Kikinde, pojedini članovi Kulturno-umetničkog društva *Branko Radičević* iz Stare Pazove, pojedini članovi Folklornog ansambla *Vila* i Ansambla narodnih pesama i igara *Vojvodina* iz Novog Sada, učenici srednjih muzičkih škola, kao i studenti muzikologije i muzičke pedagogije Akademije umetnosti u Novom Sadu.

U periodu od 2002–2015. godine studenti su nastupali odeveni u narodne nošnje. Većina studenata je imala vlastitu narodnu nošnju naroda ili nacionalne zajednice kojoj pripada, a za potrebe promene ili zbog neposredovanja, studentima su narodne nošnje bile ustupljene na korišćenje od strane novosadskih kulturno-umetničkih društava.

Odabir melodija radi pripreme nastupa studenata iniciran je prvenstveno od strane predavača, koji tokom školske godine pomno prati izvođačke mogućnosti i afinitet svakog pojedinca. Pripreme za nastup realizovane su prilikom zasebnih časova tradicionalnog pevanja i sviranja, koji su održavani jednom sedmično, svaki u trajanju od 90 minuta. Na početku časa tradicionalnog pevanja bilo je uobičajeno “raspevavanje” uz upotrebu melodijskih motiva i kretanja koji će omogućiti kasniju uspešniju obradu novog izvođačkog repertoara, ili ponavljanje i utvrđivanje već naučenih melodija. Prilikom učenja melodija koje se izvode na višeglasni način, studenti najpre uče deonice svih glasova, a potom se odabira “vođa” melodije u skladu sa adekvatnim ličnim glasovnim rasponom, bojom glasa i odgovarajućim stilskim predispozicijama.⁴ Ukoliko je student pripadnik određene nacionalne zajednice/manjine, sugeriše se da on samostalno odabere vokalne melodije za solističko ili grupno izvođenje. Uz uvodne osnovne napomene

4

“Ipak, pogrešno bi bilo misliti da je tradicionalni muzičar puki glasonoša tradicionalnih kulturnih vrednosti svoje zajednice. Lični talenat najpoznatijih izvođača u prošlosti i sadašnjosti itekako ima veliku ulogu pri izgradnji merila za procenjivanje koliko je neka muzika valjana.” (Ober, 2007, 69)

o teritorijalnom i nacionalnom poreklu određene melodije daju se informacije o žanru i prilikama u kojima se ona izvodi. Na osnovu zapisa koji sadrži melodiju i tekst (i/ili uz pomoć nosača zvuka), najpre se uči prevod i izgovor reči, ukoliko je tekst na mađarskom, rumunskom, slovačkom, turskom, bugarskom, rusinskom, nemačkom tj. "stranom jeziku" za većinu studenata, a potom se pristupa učenju melodije i stilskom uobličavanju. Tokom ciklusa osnovnih studija etnomuzikologije, svaki student ima priliku da po ličnom afinitetu odabira tradicionalne melodije za pevanje i na taj način se upućuje na samostalnost u radu. Pored (ne)objavljenih tradicionalnih melodija na nosačima zvuka, izvor za učenje tradicionalnih pesama predstavljaju objavljene stručne publikacije, a neretko se izводе i primeri koje su studenti tonski zabeležili i transkribovali za potrebe svojih seminarskih radova.⁵ Pored navedenog, određene melodije se uče i "na sluh" i na taj način se u praksi sprovodi prenos znanja usmenim putem, što je jedan od bitnih elemenata muzičke tradicije.

Kada je reč o tradicionalnom sviranju, odnosno sviranju tambure, neophodno je napomenuti činjenicu da se predavač suočava sa vrlo neujednačenim znanjem i umećem izvođenja od strane studenata. Naime, tokom osnovnog i srednjeg nivoa muzičkog školovanja, pojedini studenti su svirali druge muzičke instrumente koji nisu srodni tamburi, dok su pojedini završili osnovno i srednje obrazovanje, upravo za instrument tambura. Ovakva raznolikost u nivoima poznavanja tambure uočava se na prvoj godini osnovnih studija etnomuzikologije, pa predavač studente raspoređuje u skladu sa predispozicijama i dodeljuje im različite vrste instrumenata u okviru tamburaškog sastava. Iz tog razloga se u toku školske godine uči sviranje instrumentalnih melodija po principu od jednostavnijih ka složenijim, a predavač raspisuje orkestraciju za sve deonice tamburaškog sastava. Pored učenja tambure, studenti koji su u dosadašnjem školovanju svirali druge muzičke instrumente:

5

Između ostalog, tradicionalno pevanje se izučavalo uz pomoć publikacija kao što su *Vokalni muzički folklor Srba i Rumuna u Vojvodini* Nicea Fracilea (Fracile, 1987), *Refren u narodnom pevanju od obreda do zabave* Dimitrija Golemovića (1954; Големовић, 2000), *Zvučni krajolici Bosne i Hercegovine*, ansambl *Etnoakademik* (Karača Beljak, 2011).

harmoniku, violinu, frulu, gitaru, itd. i dalje imaju priliku da se bave sviranjem svog “prvog” instrumenta, tako što imaju priliku da uče tradicionalne melodije i da se na višestruki način predstave prilikom koncertnih nastupa.

Anketa

Radi dobijanja podataka i mišljenja studenata Etnomuzikologije Akademije umetnosti u Novom Sadu sprovedena je anketa o omiljenosti i vrstama ličnog izvođenja melodija iz “svoje”/“tuđe” muzičke tradicije, predmetu terenskog istraživanja i potrebi izvođenja tradicionalnih melodija iz muzičke baštine “svog”/“tuđeg” naroda.⁶ Dobijeni odgovori upućuju na konstataciju da studenti rado slušaju i izvode najpre melodije iz Vojvodine, šireg područja Srbije, Bosne i Hercegovine, Rumunije i Mađarske. Oni prvenstveno rado slušaju i izvode melodije iz muzičke tradicije svog naroda, potom drugih naroda, a vokalno izvođenje je u svakom slučaju više omiljeno i zastupljeno od instrumentalnog. Za potrebe izrade seminarskih radova studenti se najradije opredeljuju za temu iz muzičke tradicije naroda kojem pripadaju. Prema mišljenju studenata Etnomuzikologije Akademije umetnosti u Novom Sadu, pored teorijskog istraživanja, praktično izvođenje muzike “svog” naroda je nužno i neophodno radi očuvanja i opstanka muzičke tradicije, jer je tradicionalna muzika odraz nacionalnog identiteta.⁷ Učenje izvođenja tradicionalnih melodija “drugih” naroda je istovremeno upoznavanje muzičkih odlika i to upućuje mogućnost komparacije određenih elemenata muzike “drugih” sa osobenostima i odlikama tradicionalne muzike “svog” naroda.

6

Period sprovođenja ankete: oktobar 2018. godine, broj učesnika u anketi: 18 studenata.

7

Muzički identitet može poslužiti za primer kao društveni i kulturni čin, svaka muzika je nosilac određenog sistema vrednosti, ujedno etičkog (po skupu referenci na koje upućuje i koje iskazuje njoj svojstvenim načinima) i estetičkog (po kodovima koje uspostavlja i po dejstvu na čula i psihi). Kao sredstvo izražavanja, ona ukazuje na shvatanja i pojmove koji daleko nadmašuju puko područje muzičkog stvaralaštva i recepcije (Ober, 2007, 12-13).

Zaključak

Kroz interpretaciju tradicionalnih pesama iz Srbije, Bosne i Hercegovine, Severne Makedonije, Crne Gore, Hrvatske, Bugarske, Mađarske, Slovačke, Turske, na srpskom (odnosno bosanskom, hrvatskom, crnogorskom), mađarskom, slovačkom, rusinskom, rumunskom, vlaškom, bugarskom, makedonskom, turskom i ladino jeziku, u periodu od 2006–2015. godine, studenti etnomuzikologije Akademije umetnosti u Novom Sadu uspešno savladavaju različite muzičke žanrove, načine izvođenja solo ili grupno, stilove pevanja starije i novije seoske tradicije, kao i specifičnosti određenih načina izvođenja.⁸ Putem instrumentalnog izvođenja na tamburi, harmonici, gajdama, fruli, violini i drugim muzičkim instrumentima studenti predstavljaju šarolikost različitih nacionalnih muzičkih izraza kao i uže osobenosti i interpretativne mogućnosti određenog instrumenta. U sintezi vokalnog, instrumentalnog i plesnog izraza oslikavaju je i muzičko nasleđe Bunjavaca/Hrvata, Slovaka i Roma. Iz svega navedenog uviđa se namera da studenti etnomuzikologije Akademije umetnosti u Novom Sadu ovladaju različitim stilovima i načinima izvođenja, kroz najrazličitiji izbor muzičkog repertoara, koji doprinosi spoznaji bogatstva muzičkog folklora i multikulturalnosti Vojvodine, odnosno Srbije i regiona.

8

Umesno je navesti i niz pitanja koja postavlja Laurent Aubert (1949): "Koliko smo zaintrigirani da prosuđujemo o ovim kulturama, i to tako što proizvoljno izdvajamo jedan njihov segment i dajemo mu povlašćeno mesto?" "U kom je sve pogledu takva predstava izvođačima značajna?" (Ober, 2007, 61) On navodi i određene stavove: "Delatnici na polju kulture ne samo da moraju biti otvoreni za umetničke novine i prodore, nego i kadri da sude o etičkim dimenzijama." (Ober, 2007, 62)

Reference

- Fracile, N., 1987. *Vokalni muzički folklor Srba i Rumuna u Vojvodini*. Novi Sad: Matica srpska.
- Fracile, N., 2013. *Čari tradicionalne muzike 'Aj'te 'amo momci, cure da se veselimo!* [CD] Novi Sad: Akademija umetnosti, INMusWB. 3-6.
- Големовић, Д., 2000. *Рефрен у народном певању од обреда до забаве*. Бијељина: Реноме, Бања Лука: Академија умјетности.
- Ивков, В., 2018. Семинарски и дипломски рад – изазов етномузиколошког научног истраживања. У: D. Zdravčić Mihailović, ur. *Balkan Art Forum. Umetnost i kultura danas: umetničko nasleđe, savremeno stvaralaštvo i obrazovanje ukusa*. Zbornik radova sa naučnog skupa. Niš, 6-7. oktobar 2017. Niš: Univerzitet u Nišu, Fakultet umetnosti. 213-226.
- Karaća Beljak, T. ur., 2011. *Zvučni krajolici Bosne i Hercegovine*. [CD] Sarajevo: Muzička akademija.
- Константиновић, С., 2009. *Како се пише матурски, семинарски и дипломски рад*. Нови Сад: Љубитељи књиге.
- Ober, L., 2007. *Muzika drugih*. Beograd: Biblioteka XX vek.
- Prodanov, I., 2016. *Kulturološki identiteti u umetničkoj produkciji Akademije umetnosti Univerziteta u Novom Sadu arhiviranje i analitičko predstavljanje građe i tradicije*. [online] Dostupno na: <http://kulturoloski-identiteti.uns.ac.rs/o-projektu> [Posjećeno: 26. mart 2019].
- Todorović, D. ur., 2008. *Akademija umetnosti u Novom Sadu 1974–2004*. Novi Sad: Akademija umetnosti.

MUSIC OF “THE OTHERS” IN THE PRACTICAL TEACHING OF ETHNOMUSICOLOGY AT THE ACADEMY OF ARTS IN NOVI SAD¹

Vesna Ivkov

Abstract: Vocal and/or instrumental performances of traditional melodies, as well as folk dances, are incorporated as vocational practical segments within the Ethnomusicology programme at the Academy of Arts in Novi Sad, i.e. the course of the same name as well as the Ethnochoreology course. The public performances given by the ethnomusicology students of the Academy of Arts in Novi Sad, together with the collected opinions of students on personal gathering, studying, learning and interpreting melodies and dances from the musical tradition of other peoples and regions, create a clear picture of the documentary, educational and intercultural potential of ethnomusicology as a science.

Keywords: ethnomusicology; teaching; practice; students; opinions.

1

This article is part of the project entitled *Music and Dance Tradition of Multi-Ethnic and Multicultural Serbia* (No. 177024) of the Faculty of Music of the University of Arts in Belgrade supported by the Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia and part of the project entitled *Cultural Identities of Artistic Production of the Academy of Arts of the University of Novi Sad – Archiving and Analytical Presentation of Materials and Traditions* (No. 142-451-2101/2019-01), within the Academy of Arts of the University of Novi Sad, whose realization is financed by the Provincial Secretariat for Higher Education and Scientific Research.

Introduction

Due to a great disparity between the rich artistic tradition and heritage, the former diversified cultural life, and a slow introduction of highly educated artists into the cultural institutions, opinions were voiced that there is a serious need for an art school in Novi Sad and Vojvodina in general. This gap was bridged to a certain extent by a department of the Belgrade Music Academy operating in Novi Sad. On the 22nd April 1974, the Parliament of the Socialist Autonomous Province of Vojvodina made a decision to establish the Academy of Arts with departments in Music, Fine Arts and Drama (Todorović, 2008, 24). In 1993, two decades after the Academy of Arts of the University of Novi Sad started its work, the Subgroup for Ethnomusicology was established within the Department of Music. The establishment of this subgroup was initiated by Prof. Dragoslav Dević PhD (1925–2017), who was the first to teach musical folklore at the Academy of Arts in Novi Sad. The idea was wholeheartedly supported by the then dean of this higher education institution, Prof. Nenad Ostojić (1943; Fracile, 2013, 3).

The Experience at the Academy of Arts in Novi Sad

From the very foundation of the Ethnomusicology subgroup in 1993, in addition to the half-term examinations, writing a paper has also become part of the pre-examination obligations. "The goal and purpose of writing a paper is that a student, using additional literature as well as elements of scientific research, independently or in consultation with the course professor, gains certain knowledge of the materials researched, studies, and whose achievements and values he adopts during the studies." (Konstantinović, 2009, 25)

"Since students of Ethnomusicology at the Academy of Arts in Novi Sad receive instruction in small groups, it is not difficult for a professor or assistant to recognize the interests and affinities of each student individually, and thus, a first year student of bachelor studies is directed to choose an appropriate topic

by the teacher, while in the later years of study students suggest the topic of their term or final papers by themselves. Among other things, prior to defining the topic of the term paper and graduation thesis, it is important that the mentor knows which national community the student belongs to, which languages he/she speaks, whether he/she comes from a rural or urban environment, which instrument he/she plays, whether he/she has traditional music performers in their family, or know such performers from their community. This information is important because one of the above elements can provide guidelines in selecting a topic. From the period of the foundation of the Ethnomusicology study programme at the Academy of Arts in Novi Sad, until the beginning of the 21st century, the thematic backbone of term papers has consisted of vocal and instrumental traditional music of the Serbs, Bunjevci, Jews and Romanians, and later of vocal, instrumental, vocal-instrumental and orchestral traditions of the Serbs, Hungarians, Romanians, Slovaks, Russians, Macedonians, Ukrainians, Roma, Croats, and even the US Native Americans. Today's term and graduation papers mostly have a phenomenological basis, sociological and anthropological orientation, or follow pedagogical guidelines, while the research includes almost all genres of music inspired by folk melodies, from street music performance to stage performance." (Ivkov, 2018, 215)

At the turn of the century, traditional singing became an optional activity organized by the Assistant Dragica Panić Kašanski MA (1961) within the main course for ethnomusicology students. From 2002 onward, the same activity was continued by the assistant trainee Vesna Ivkov (1976), who, in addition to singing, introduced playing traditional instruments and performing melodies from the musical tradition of Serbs, and melodies from the musical heritage of the ethnicities of Vojvodina. At the suggestion of Vesna Ivkov, Prof. Nice Fracile PhD (1952) introduced traditional singing as part of the main course. Aiming to extend the range of professional subjects in the Ethnomusicology study programme at the Academy of Arts in Novi Sad, Traditional Singing became part of the main course, and was taught by Assistant Professor Vesna Ivkov. In 2006, Traditional Playing was introduced as well, and was initially taught by Teaching Assistant Jelena Dabić (1982), to later be taken over by Teaching Assistant Vladimir Dabić (1986). The introduction of the Ethnochoreology course,

taught by Professor Selena Rakočević PhD (1971) and Assistant Vesna Karin (1981), created the conditions to include traditional dance in the student concerts, in addition to traditional singing and playing.

Artistic productions by the Academy of Arts involve over a hundred art events annually. These include music concerts of various genres, drama performances, the organisation of festivals, gathering theatrical troupes, a short video festival, exhibitions, presentations, open departments, student festivals, expert lectures, and other activities. Therefore, those involved in the project *Cultural Identities of Artistic Productions at the Academy of Arts of the University of Novi Sad: Archiving and the Analytical Presentation of Materials and Traditions* have been collecting materials from public libraries and archives or private collections since 2016. These have then been presented to the public, through the adequate academic apparatus, to show the artistic results of various events and artistic bodies at this institution from the perspective of their respective fields of expertise.² For the purposes of offering a closer insight into the concert activities of the Ethnomusicology students at the Academy of Arts in Novi Sad,³ this article will examine the concerts held in the period from 2006–2015, with an overview of the performance types and the geographic origin of the melodies performed.

The May 2006 repertoire included melodies from Vojvodina (6), other parts of Serbia (9), Kosovo and Metochia (2), Bosnia and Herzegovina (5), Macedonia (3), Romania (1), Slovakia (1), and Croatia (1). The following year, June 2007, saw 8 melodies from Vojvodina, 10 from other parts of Serbia, 1 from Kosovo and Metochia, 10 from other parts of Serbia, 4 from Croatia, 3 from Bosnia and Herzegovina, 2 from Macedonia, and 1 from Bulgaria. A total of 8 melodies from Vojvodina, 10 from other

2

Information about members and project description see: Prodanov, 2016.

3

The performing ensemble consists of students of all ages, and levels of study at the Academy of Arts in Novi Sad. Solo and group music (tamburitza orchestra and heterogeneous ensembles) are represented, i.e. vocal, instrumental, vocal-instrumental and dance performance.

parts of Serbia, 1 from Kosovo and Metochia, 4 from Bosnia and Herzegovina, 3 from Croatia, and 1 from each Belarus, Romania, Bulgaria and Macedonia, as well as 1 melody composed in the style of traditional music were performed in June 2008. Out of the 23 melodies performed in June 2009, 7 were from Vojvodina, 13 from other parts of Serbia, 2 from Bosnia and Herzegovina, and 1 from Macedonia. The concert that took place in February 2010 partially repeated the 2009 repertoire, with the addition of some newly learned melodies. The entire repertoire was comprised of melodies from Vojvodina (3), other parts of Serbia (4), Kosovo and Metochia (1), Bosnia and Herzegovina (1), Macedonia (1) and Croatia (1), as well as one melody composed in the style of traditional music. The repertoire performed in May that same year comprised melodies from Vojvodina (5), other parts of Serbia (12), Kosovo and Metochia (4), Bosnia and Herzegovina (3), melodies composed in the style of traditional music (3), and 1 from each Macedonia, Romania and Croatia. The same year, the concert that took place in Stara Pazova (June 2010) featured almost an identical repertoire as the May concert, including 3 melodies from Vojvodina performed by the Cultural-Artistic Society *Branko Radičević* from Stara Pazova. The programme of the June 2011 concert shows that the majority of melodies performed were from Serbia (13), out of which 3 from Vojvodina, 2 from Kosovo and Metochia and 8 from other parts of Serbia, followed by 3 composed in the style of traditional music, 3 from Macedonia, 2 from Montenegro, 2 from Croatia, and 1 from Hungary, Bosnia and Herzegovina and Romania, respectively. Out of the 27 melodies in total that were performed at the June 2012 concert 11 were from Vojvodina, 11 from other parts of Serbia, 2 composed in the style of traditional music, 2 from Macedonia and 2 from Bosnia and Herzegovina. At the November 2012 concert, the repertoire was partially repeated, and partially new in comparison to the repertoire performed at the concert from the middle of that year. It included 6 melodies from Vojvodina, 2 from other parts of Serbia, 2 composed in the style of traditional music and 1 from Bosnia and Herzegovina. Out of 28 melodies performed at the concert in May 2013, 9 were from Vojvodina, 1 from Kosovo and Metochia, 8 from other parts of Serbia, 5 from Bosnia and Herzegovina, 1 from each Russia, Croatia, Hungary, Turkey and 1 composed in the style

of traditional music. The students' performance in November 2013 featured 1 melody from each Serbia, Croatia, and Bosnia and Herzegovina. For the April 2014 concert 12 melodies were prepared, out of which 3 were from Vojvodina, 2 from other parts of Serbia, 4 from Bosnia and Herzegovina, 1 each from Croatia and Hungary, as well as 1 melody composed in the style of traditional music. The June 2015 concert featured 29 melodies, out of which 12 were from Vojvodina, 3 from other parts of Serbia, 3 from Bosnia and Herzegovina, 3 from Croatia, 3 composed in the style of traditional music, 2 from Macedonia, 2 from Romania, and 1 from Slovakia.

When classified by the type of performance, most of the melodies in 2006 were performed vocally (18), followed by instrumental performances (6) and vocal-instrumental (3). The following year saw a similar situation, with 16 melodies performed vocally, 11 instrumentally and two vocal-instrumental performances. The 2008 concerts featured a vocal majority, followed by instrumental and vocal-instrumental performances. Out of 23 melodies featured in 2009, 15 were performed vocally, and 4 performed in instrumental and vocal-instrumental style each. In February 2010, a total of 6 melodies were performed vocally, 3 instrumentally and 3 combined vocal-instrumental melodies. In May 2010, 12 melodies were performed instrumentally, 9 vocally, 5 dancing combined with singing/playing and 4 were vocal-instrumental performances. In June, 12 melodies were performed instrumentally, 10 vocally, 5 dancing accompanied by singing/playing, and 4 vocal-instrumental performances. The 2011 concert programme shows that most melodies were vocal (15), followed by instrumental (8), and 2 dances. Out of 27 melodies performed at the concert in June 2012, 15 were vocal, 5 instrumental, 5 dances with singing and playing, and 2 were vocal-instrumental performances. At the concert in November 2012, 4 melodies were performed vocally, 3 instrumentally, 3 were vocal-instrumental performances, with 1 dance with an instrumental accompaniment. Out of 28 melodies interpreted at the concert from May 2013, 12 were performed vocally, 7 were dances with singing or playing, 5 were instrumental and 4 were vocal-instrumental. At the student concert in November 2013, there were 3 melodies in total, all of which were performed vocally. For the 2014 concert,

12 melodies were prepared, out of which 7 were performed vocally, 4 instrumentally and 1 was a vocal-instrumental performance. The 2015 concert featured 29 melodies, out of which 16 were vocal, 8 instrumental, and 2 vocal-instrumental performances, while 2 were dance melodies.

In the concert programmes of the Ethnomusicology students from the Academy of Arts in Novi Sad vocal, instrumental and dance melodies from the area of Serbia prevailed, while vocal performances predominate in regard to performance type.

The most commonly mentioned concerts were held at the Multimedia Centre of the Academy of Arts in Novi Sad, while some were held in the Comprehensive High School *Jovan Jovanović Zmaj*, the building housing the Parliament of Vojvodina, the Faculty of Philosophy, and the Cultural Centre in Stara Pazova. Besides the Ethnomusicology students from the Academy of Arts in Novi Sad, the concerts occasionally featured guest performances by: music students from Kosovo, some members of the Academic Society for Honing Music *Gusle* from Kikinda, members of the Cultural-Artistic Society *Branko Radičević* from Stara Pazova, members of the Folklore Ensemble *Vila*, the Traditional Dance and Song Ensemble *Vojvodina* from Novi Sad, students from music high schools, as well as Musicology and Music Pedagogy students from the Academy of Arts in Novi Sad.

In the period from 2002–2015, students would perform wearing folk costumes. Most of the students had their own folk costumes representing the nation or ethnic community they belong to, and if a change was needed or the students did not own their own costumes, they could be loaned from the Novi Sad based cultural and artistic societies.

The selection of melodies to be prepared for the student performances was primarily initiated by the lecturer, who closely monitored the performances and affinities of each individual student throughout the academic year. Preparations for the performances were carried out during classes dedicated to traditional singing and playing, which were held once a week for 90 minutes each. A traditional singing class typ-

ically started with lip roll exercises, using melodic motifs and movements that would later enable successful work on a new performance repertoire, or revision and reinforcement of previously learned melodies. When learning melodies that were to be performed in multi-voice manner, students first learnt everyone's parts, and then the melody "leader" was selected based on one's personal voice range, timbre and appropriate stylistic predispositions.⁴ If a student was a member of a particular ethnic community/minority, it was suggested that he/she independently select vocal melodies for solo or group performances. In addition to the introductory basic comments on the geographic and ethnic origin of a given melody, information was provided about the genre and the occasions when it would be performed. Based on the records containing the melody and the lyrics (and/or with an audio medium), the translation and pronunciation of the lyrics were learned first, if the text was in Hungarian, Romanian, Slovak, Turkish, Bulgarian, Ruthenian, German, that is, in a language foreign to most students. This was then followed by learning the melodies and stylistic interpretation. While studying for one's bachelor's degree in ethnomusicology, each student has the opportunity to choose which traditional melodies to sing according to their personal affinities, thus being encouraged to work independently. In addition to (un)published traditional melodies on audio files, the professional publication provides a source from which to learn traditional songs, and it often happens that the examples of melodies that the students have audio recorded and transcribed for their term papers were also used for performance preparation.⁵ Additionally, some melodies were learned "by ear", thus practicing oral knowledge transfer, which is one of the essential elements of music tradition.

4

"It would, however, be a mistake to think that a traditional musician is just a spokesperson for the traditional cultural values of his/her community. The personal talent of the most famous performers in the past and present has had a great role in building criteria for evaluating any given music." (Ober, 2007, 69)

5

Among other things, traditional singing has been studied in publications such as *Vo-kalni Muzički Folklor Srba i Rumuna u Vojvodini* by Nice Fracile (Fracile, 1987), *Refren u Narodnom Pevanju od Obreda do Zabave* Dimitrije Golemović (1954; Golemović, 2000), *Zvučni Krajolici Bosne i Hercegovine*, and the ensemble *Etnoakademik* (Karača Beljak, 2011).

In regard to traditional music playing, that is, playing the tambura, it is worth noting that a lecturer is faced with a very inconsistent level of knowledge and skill in the students' performances. Namely, some students had played other musical instruments in primary and secondary school that are not related to tambura, while others had majored in this instrument. Such diversity in tambura knowledge levels is observed in the first year of undergraduate Ethnomusicology studies, so the lecturer distributes students according to their predispositions, and assigns different types of instruments within the tambura formation. For this reason, during an academic year, instrumental melodies are studied following the principle of starting simple and working towards more complicated tunes. The lecturer then elaborates the orchestration for all sections of the tambura formation. In addition to learning the tambura, students who have played other musical instruments in their previous education – accordion, violin, flute, guitar, etc., still have the opportunity to play their "first" instrument. They can do this by learning traditional melodies, which allows them to show versatility in their concert performances.

The Survey

A survey was conducted in order to obtain data and the opinions of the Ethnomusicology students at the Academy of Arts in Novi Sad. Survey questions were related to the popularity and types of personal performances of melodies from their "own"/"other" musical traditions, their field research subject, and the need to perform traditional melodies from the musical heritage of one's "own"/"foreign" musical traditions.⁶ The answers obtained then lead to the conclusion that students most enjoy listening to and performing the melodies from Vojvodina, the wider region of Serbia, Bosnia and Herzegovina, Romania and Hungary. They prefer listening to and performing melodies from their own musical traditions over those of other ethnicities, and vocal performances are generally more popular and more frequent than instrumental performance.

6

Period of conducting the survey: October 2018. Number of participants in the survey: 18 students.

In preparation for their term papers, students prefer choosing their topic from the musical tradition of the ethnicity they belong to. Ethnomusicology students of the Academy of Arts in Novi Sad are of the opinion that, in addition to theoretical research, practicing the music of one's "own" heritage is necessary for the preservation and maintenance of that musical tradition, because traditional music is a reflection of one's national identity.⁷ Learning how to perform the traditional melodies of "others" includes having students learn about the musical features of the given tradition, and allowing them to compare certain musical elements of "others" with features and qualities of traditional music of one's "own" people.

Conclusion

Between 2006 and 2015, ethnomusicology students at the Academy of Arts in Novi Sad successfully mastered different music genres, solo and group performances, the styles of new and old rural traditions, and specific features of different performance methods. This wide set of skills was accomplished through the interpretation of traditional songs from: Serbia, Bosnia and Herzegovina, Northern Macedonia, Montenegro, Croatia, Bulgaria, Hungary, Slovakia, and Turkey. The language of these songs ranged from: Serbian (that is, Bosnian, Croatian, Montenegrin), Hungarian, Slovakian, Ruthenian, Romanian, Wallachian, Bulgarian, Macedonian, Turkish, Ladino.⁸ Students presented the diversity of different national musical expressions as well as the distinctive features and interpre-

7

A musical identity can serve as an example of a social and cultural act. All music carries a particular system of values, which is at the same time ethical (by the set of references it refers to and which it expresses in its own specific way) and aesthetical (by codes that it establishes and by its effect on the senses and psyche). As a means of expression, it indicates the concepts and notions that go far beyond the mere field of musical creativity and reception (Ober, 2007, 12-13).

8

It is also worth mentioning a set of questions posed by Laurent Aubert (1949): "How much can we really make a judgement about these cultures, by arbitrarily singling out one segment and giving it a privileged position?" "In what respects is such a performance significant for performers?" (Ober, 2007, 61) He has offered other views as well: "Cultural workers must not only be open to artistic novelties and achievements, but also capable of making judgments about ethical dimensions." (Ober, 2007, 62)

tative possibilities of individual instruments. As examples, instrumental performances were carried out on the tambura, accordion, bagpipes, flute, violin, and others. In the synthesis of vocal, instrumental and dance expressions, they presented the musical heritage of Bunjevci/Croats, Slovaks and Roma people. This shows the intention for ethnomusicology students at the Academy of Arts in Novi Sad to master different performance styles and methods through a diverse selection of musical repertoire, which contributes to the recognition of the richness of musical folklore and multiculturalism in Vojvodina, that is, Serbia and the region.

References

- Fracile, N., 1987. *Vokalni muzički folklor Srba i Rumuna u Vojvodini*. Novi Sad: Matica srpska.
- Fracile, N. ed., 2013. *Čari tradicionalne muzike 'Aj' te 'amo momci, cure da se veselimo!* [CD] Novi Sad: Akademija umetnosti, INMusWB. 3-6.
- Golemović, D., 2000. *Refren u narodnom pevanju od obreda do zabave*. [cyr.] Bijeljina: Renome, Banja Luka: Akademija umjetnosti.
- Ivkov, V., 2018. Seminarški i diplomski rad – izazov etnomuzikološkog naučnog istraživanja. [cyr.] In: D. Zdravić Mihailović, ed. *Balkan Art Forum. Umetnost i kultura danas: umetničko nasleđe, savremeno stvaralaštvo i obrazovanje ukusa. Zbornik radova sa naučnog skupa*. Niš, 6–7 October 2017. Niš: Univerzitet u Nišu, Fakultet umetnosti. 213-226.
- Karača Beljak, T. ed., 2011. *Zvučni krajolici Bosne i Hercegovine*. [CD] Sarajevo: Muzička akademija.
- Konstantinović, S., 2009. *Kako se piše maturski, seminarški i diplomski rad*. [cyr.] Novi Sad: Ljubitelji knjige.
- Ober, L., 2007. *Muzika drugih*. Beograd: Biblioteka XX vek.
- Prodanov, I., 2016. *Kulturološki identiteti u umetničkoj produkciji Akademije umetnosti Univerziteta u Novom Sadu arhiviranje i analitičko predstavljanje građe i tradicije*. [online] Available at: <http://kulturoloski-identiteti.uns.ac.rs/o-projektu> [Accessed: 26 March 2019].
- Todorović, D. ed., 2008. *Akademija umetnosti u Novom Sadu 1974–2004*. Novi Sad: Akademija umetnosti.